

התרת נדרים AS A FORM OF כל נדרי

That כל נדרי was viewed as a full-fledged form of התרת נדרים can be seen by some of the practices associated with כל נדרי. It is evident from the following sources that the שליח served as the “expert” who possessed the power to annul the vows of those present. However, to qualify as that “expert,” the שליח ציבור needed to first arrange that his own vows be cancelled:

ספר המחכים' – וטוב ויפה שאותו שליח ציבור, אם יש בידו שום ספק שבועה ונדר, שיתירו לו שלשה אנשים מרם רדתו לפני התיבה ויהא זכאי, דלא כל כמיניה להתיר לו נדריו דאמ' כל נדרים הוא מיפר חוץ משל עצמו.

Translation: It is a good practice for the prayer leader, if he has any doubt as to whether he has some unfulfilled oaths or vows, to appear before three people and to obtain from them the cancellation of those oaths and vows before he serves as prayer leader on Yom Kippur. He will then be free of those oaths and vows. That is necessary because he has no power to cause the cancellation of his own vows as we learned: the expert can cause the cancellation of all oaths and vows except for his own.

Others anticipated this issue but offered a different solution:

ראבי"ה חלק ב' – מסכת יומא סימן תקכח' – וגם נהגו לקרות כל נדרי הציבור עם שליח ציבור כדי שיהיו לכל הפחות שלשה המתירין. וכן כאשר השליח ציבור מתיר להם גם הם מתירין לו, שהוא אינו יכול להתיר לעצמו, כדתנן כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו.

Translation: It was further the practice that the congregation join with the prayer leader in reciting Kol Nidre so that at least three people are acting as the experts who are causing the cancellation of the vows of the others. By following that practice, the prayer leader causes the cancellation of the oaths and vows of those present while at the same time, those who recite Kol Nidre with him cause the cancellation of the prayer leader's oaths and vows. This is necessary because the prayer leader cannot cause the cancellation of his own vows as we learned: a person can cause the cancellation of all oaths and vows except for his own.

That כל נדרי was viewed as a form of התרת נדרים can also be seen from the wording of כל נדרי as it was recited during the period of the גאונים:

סדר רב עמרם גאון תפילת ערבית של ליל יום הכיפורים – ויש מי שעושיין כך, כשעומד שליח צבור מתחיל ואומר. כל נדרים ואיסורים ושבועות וקיומין וחרמין, שנדרנו ושארנו ושנשבענו ושקיימנו על נפשנו בשבועה, מיום הכפורים שעבר עד יום הכפורים הזה הבא עלינו, בכולם חזרנו ובאנו לפני אבינו שבשמים, אם נדר נדרנו אין כאן נדר, ואם שבועה נשבענו אין כאן שבועה, אם קיום קיימנו אין כאן קיום. בטל הנדר מעיקרו, בטלה השבועה מעיקרה, בטל הקיום מעיקרו. אין כאן לא נדר ולא איסור ולא חרם, ולא שבועה, ולא

1. Rabbi Nathan ben Rabbi Yehuda, who belonged to a well-known family of French rabbis and halachic authorities, lived during the thirteenth century. He was apparently one of the students of Rabbi Moses of Evreux (one of the later Tosafists), and studied with other French posekim. He corresponded with Rosh and Rashba, among others. (Bar Ilan Digital Library)

קיום². יש כאן מחילה וסליחה וכפרה. ככתוב בתורתך ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגנה (במדבר ט"ו, כ"ו).

Translation: There are those who perform the following practice at the onset of Yom Kippur. The prayer leader stands and says: All the vows, prohibitions, oaths, excommunications that we vowed, prohibited, swore to, restricted upon ourselves by our words, from the past Yom Kippur until this Yom Kippur, concerning each of them we express regret for having uttered them. We come before You, Our Father In Heaven; if we made a vow, find that it is no longer a valid vow; if we made an oath, find that it is not a valid oath; if we imposed a restriction upon ourselves, find that the restriction is no longer in effect. The vow is now invalid from its inception; the oath is now cancelled retroactively; the restriction is annulled from the date it was uttered. There are no outstanding vows, prohibitions, excommunications, oaths and restrictions. In their place stands forgiveness, absolution and atonement. As the Torah describes (Bamidbar 15, 26): And the entire congregation of the People of Israel shall be forgiven, and the stranger who sojourns among them; seeing that all the people committed their sins through ignorance.

The wording of **כל נדרי** at the time of **רב עמרם גאון** validates the point that the **ראבי"ה** made; i.e. that those present are acting in two roles; first as the ones requesting annulment of their vows and second, as those who are causing the annulment of the vows of the others. The change in role occurs when those congregated begin to say: **בטל הנדר מעיקרו**, etc. The wording of **כל נדרי** at the time of **רב עמרם גאון** also clarifies why **כל נדרי** continues with the **פסוק** (במדבר ט"ו, כ"ו): **ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגנה**. It is recited in support of the request that vows uttered can be cancelled when they are based on faulty assumptions. The wording of **כל נדרי** today appears to be missing the changeover from requesting cancellation of vows to granting the cancellation of vows. As a result, unless you aware of the wording of **כל נדרי** as it was recited at the time of **רב עמרם גאון**, the inclusion of the **פסוק** (במדבר ט"ו, כ"ו): **ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגנה** may appear to be somewhat perplexing.

That the wording of **כל נדרי** at the time of **רב עמרם גאון** met the legal requirement for **התרת נדרים** can be seen from the following:

ספר כלבו סימן פח'—סדר התרת נדרים ושבועות מלשון הר"מ: כיצד מתירין? יבא הנשבע לחכם המובהק בהם או לשלשה הדיוטות אם אין שם מומחה, ואומר לפניהם: אני נשבעתי על כך ונחמתי, ואלו הייתי יודע שאני מצטער בדבר זה עד כה או שארע לי כך וכך לא הייתי נשבע, ואלו היה דעתי בשעת השבועה כמו עתה לא הייתי נשבע. והחכם או הגדול מהשלשה אומר לו: כבר נחמת? והוא אומר הן. וחוזר ואומר: שרי לך או מותר לך או מחול לך וכיוצא בזה; אבל אם אמר מופר לך או נעקרה שבועתך וכן כל כיוצא בזה לא אמר כלום שאין מפר אלא הבעל או האב אבל החכם לא אומר רק לשון התרה ומחילה.

Translation: The procedure to follow in annulling vows as provided by the Ram M'Rottenberg: How does

2. This wording for **כל נדרי** is found in the **מהזור רומא**. Similar wording is currently part of the text of **התרת נדרים**.

one void a vow? Let the one who made the oath appear before an expert or before three laymen if no expert is available. He should then declare that he made an oath concerning such and such and regrets having done so. He also must say: had I anticipated that the vow would later cause me to become so despondent, I would have never uttered the vow. The expert or the most knowledgeable of the three laymen then asks: have you reached the point when you regret having uttered the vow? He must answer: yes. The expert then says: your are relieved of the vow; the prohibition has been removed or you are forgiven for your vow or similar such words. However, the expert should never say: the vow is cancelled or your oath has been retroactively annulled or similar words. Those words are ineffective because the Torah provides for only limited forms of annulment; i.e. in the case of a husband who annuls the vow of his wife or a father who annuls the vow of his daughter. An expert lacks the power to annul. He can only permit what was prohibited by vow or offer forgiveness for the person who made the vow.

The distinction made by the **כלבו** between annulment of vows and the forgiveness of vows may explain why the **גאונים** **בבל** initially opposed the practice of **כל נדרי**:

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) תפילת ערבית של ליל יום הכיפורים – אבל שגרו ממתבתא הקדושה שמנהג שטות הוא זה ואסור לעשות כן.

Translation: The Yeshiva held that the practice of Kol Nidre represented nonsense and that it was prohibited to follow the practice.

תשובות רב נטרונאי גאון – וששאלתם יכולין הצבור להתיר בראש השנה וביום הכפורים כל נדרים שנודרין משנה זו לשנה אחרת. תשובה: נדרים אין נשנית בשתי ישיבות היום ממאה שנה, וכך אמר מר רב יהודא גאון נהורא דעלמא, דאנן לא גרסינן נדרים ולא ידעינן לאסר ולהתר בה, לא נדר ולא שבועה. ואין נוהגין לא בישיבה ולא בכל מקום להתיר נדרים, לא בראש השנה ולא ביום הכפורים, אלא שמענו שבשאר ארצות אומרים כל נדרי ואסרי, אבל אנו לא ראינו ולא שמענו מרבתינו.

Translation: You asked: can those congregated on Rosh Hashbonah and Yom Kippur obtain the cancellation of their vows that they uttered during the prior year? Answer: The subject of vows has not been studied at the Yeshiva for over one hundred years. This is what the Gaon, Rabbi Yehudai, the blind, said: we do not study the subject of vows and we do not know how to annul or to relieve a party of his vows and oaths. It is not our practice at the Yeshiva or anywhere else to annul vows, neither on Rosh Hashbonah nor in Yom Kippur. We have heard that in other places the practice of Kol Nidre is followed but we have not witnessed the practice nor have we learned of the practice from our teachers.

The objection voiced by the **גאונים** to the recital of **כל נדרי** may be best understood in light of the distinction made by the **כלבו** between annulling a vow and forgiving a vow. As the **כלבו** points out, the **תורה** provides for limited circumstances in which a vow can be annulled: a father can annul the vow of his daughter and a husband can annul the vow of his wife:

במדבר פרק ל'–(ד) ואשה כי תדר נדר לה' ואסרה אסר בבית אביה בנעריה: (ה) ושמע אביה את נדרה ואסרה אשר אסרה על נפשה והחריש לה אביה וקמו כל נדריה וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום: (ו) ואם הניא אביה אתה ביום שמעו כל נדריה ואסריה אשר

אסרה על נפשה לא יקום וה' יסלה לה כי הניא אביה אתה: (ז) ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה: (ח) ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה וקמו נדריה ואסרה אשר אסרה על נפשה יקמו: (ט) ואם ביום שמע אישה יניא אותה והפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה וה' יסלה לה:

Translation: 4. If a woman also vows a vow to the Lord, and binds herself by a bond, being in her father's house in her youth; 5. And her father hears her vow, and her bond with which she has bound her soul, and her father shall hold his peace at her; then all her vows shall stand, and every bond with which she has bound her soul shall stand. 6. But if her father disallows her in the day that he hears; not one of her vows, or of her bonds with which she has bound her soul, shall stand; and the Lord shall forgive her, because her father disallowed her. 7. And if she had a husband, when she vowed, or uttered anything out of her lips, with which she bound her soul; 8. And her husband heard it, and held his peace at her in the day that he heard it; then her vows shall stand, and her bonds with which she bound her soul shall stand. 9. But if her husband disallowed her on the day that he heard it; then he shall make her vow which she vowed, and that which she uttered with her lips, with which she bound her soul, of no effect; and the Lord shall forgive her.

It is clear from the wording of this excerpt from the תורה that vows, once uttered, may be annulled under limited circumstances. However, the annulment does not erase the fact that the non-fulfillment of the vow constitutes a transgression that requires forgiveness from G-d. All of the Rabbinic literature that deals with the issue of the propriety of reciting כל נדרי can be viewed as centered on whether כל נדרי can cause the annulment of vows or only provides forgiveness of vows. The following excerpt from the works of: רב האי גאון presents an early example of how the text of כל נדרי was re-written to provide for only the forgiveness of vows:

ספר שבולי הלקט סדר יום הכיפורים סימן שיז— ובתשובות הגאונים זצ"ל מצאתי רוב הגאונים מוחין לומר כל נדרי לפי שאין בו שום תקנה רק רע זולתי נוסחת רב האי גאון ז"ל והכי איתא בסדר רב האי גאון: כל נדרי ואסרי וקנמי וחרמי ושבועי דנדרנא ודאישתבענא ודאחרמנא ודאסרנא על נפשנא מיום צום הכיפורים שעבר עד יום צום כיפורים הזה ועברנא עליהן בשלו או באונסא ניבעי רחמי מן קדם מרי שמיא דלישרי לן דלישבוק לן, נדרנא לא נדר למחייב עליהו; איסרנא לא אסרי למיחטא בהו; ושבועתנא לא שבועי למילקי בדילהון ככתוב ונסלה וגו'.

Translation: In the Responsa of the Gaonim I found that most of the Gaonim discouraged the recital of Kol Nidre since it does not provide a remedy for the utterance of vows and promotes a misunderstanding. Only the text of Kol Nidre as provided by Rav Hai Gaon appears to be acceptable. This is what Rav Hai Gaon provides: all vows, restrictions, excommunications, oaths that I made, swore to, uttered, prohibited upon myself from the previous Yom Kippur until this upcoming Yom Kippur which I did not fulfill or which I violated either intentionally or accidentally, for them, I ask that G-d show compassion and that G-d overlook what I have done. May my vows not become the reason a guilty verdict is entered against me. May the restrictions not be deemed transgressions and may the oaths that I uttered not require me to be punished with lashes, as the Torah taught: and G-d forgave, etc.